

آنچه ما دیدیم

خاطرات دفاع مقدس سرگرد زرهی علی ستار تیموری

به کوشش

مصطفی سیاهپوش

www.ketab.ir

انتشارات هاویر

۱۴۰۰

سرشناسه	سیاهپوش، مصطفی، ۱۳۶۱
عنوان و نام پدیدآور	آنچه ما دیدیم (خاطرات دفاع مقدس سرگرد زرهی علی ستار تیموری) / به کوشش: مصطفی سیاهپوش؛ به سفارش بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان لرستان
مشخصات نشر	خرم‌آباد، انتشارات هاویر، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	۱۱۷ ص، مصور
شابک	ISBN: 978 - 622 - 7937-22-0
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
عنوان دیگر	خاطرات دفاع مقدس سرگرد زرهی علی ستار تیموری
موضوع	تیموری، علی ستار ۱۳۲۴ — خاطرات
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ — خاطرات Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Personal narratives
شناسه افزوده	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان لرستان
رده‌بندی کنگره	DSR ۶۳۰
رده‌بندی دیویی	۹۵۵ / ۸۴۳۰۹۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	۸۷۶۶۴۰۱

www.ketab.ir

آنچه ما دیدیم

(خاطرات دفاع مقدس سرگرد زرهی علی ستار تیموری)

به کوشش: مصطفی سیاهپوش

انتشارات: هاویر، همراه: ۰۹۱۶۹۷۰۰۴۰۶ شماره‌گان: ۳۰۰ نسخه، چاپ اول ۱۴۰۰

صفحه‌آرایی: هادی ندیری طراحی جلد: استودیو یازده چاپ و صحافی: روز

بها: ۵۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۳۷-۲۲-۰

این اثر با حمایت بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان لرستان به چاپ رسیده است. کلیه حقوق اثر متعلق به بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان لرستان می‌باشد.

فهرست

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۱۳	خاکریز اول: روزهای اول جنگ ...
۳۵	خاکریز دوم: شهرهای جنگ زده
۴۱	خاکریز سوم: طعم پیروزی
۴۵	خاکریز چهارم: زندگی با جنگ
۵۳	خاکریز پنجم: یادداشت‌های روزانه
۶۳	خاکریز ششم: فتح‌المبین
۷۵	خاکریز هفتم: خرمشهر
۷۹	خاکریز هشتم: رمضان
۸۷	خاکریز نهم: محرم
۹۳	خاکریز دهم: والفجر
۱۰۷	خاکریز آخر
۱۰۹	نگاره‌هایی از آن روزها

مقدمه

جنگ و تأثیرات بعد از آن قرن هاست دستمایه‌ی خلق آثار ادبی قرار می‌گیرند. با نگاهی به فهرست ۱۰۰ رمان برتر جهان، می‌توان رمان‌های جنگی بسیاری را دید که با نشر گِیرا و داستان‌پردازی قوی به آثار شاخص ادبیات جهان تبدیل شده‌اند و رمان‌هایی جهان‌شمول به شمار می‌آیند که در هر زمان و مکان خواندنی‌اند.^۱ ریشه‌ی اصلی رمان‌های جنگی را شاید بتوان در آثار منتشرشده در دوره‌ی کلاسیک و قرون وسطی چون «ایلیاد» هومر، «انهاید» منظومه‌ی حماسی دوازده جلدی سروده‌ی ویرژیل، شاعر روم باستان، «حماسه‌ی هوفلف» و هم‌چنین نسخه‌های مختلف افسانه‌ی «کینگ آرتور» جست‌وجو کرد. در ادبیات سرزمین ما نیز شاه‌کار بی‌همتای فردوسی یعنی «شاه‌نامه» با این که اثری منظوم است، اما چنان سرشار از روایت‌های پُرکشش و جذاب است که می‌تواند در دسته‌ی ادبیات جنگ قرار گیرد. درهم آمیختن تاریخ، حماسه، سوگ‌نامه (تراژدی) و درام در جایی بهتر از ادبیات جنگ فراهم نمی‌آید.

ژان کوکتور، نویسنده، کارگردان، نقاش و مجسمه‌ساز فرانسوی می‌گوید: درام را به گونه‌ای ظریف و هوش‌مندانه تعریف کرده‌اند؛ اما به گمان من کم‌تر به مقصود رسیده‌اند. درام "عمل" است.

^۱ از رمان‌های معروف جنگی ترجمه شده می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد: «در غرب خبری نیست» اثر رمارک، کهنه سرباز آلمانی جنگ جهانی اول؛ «قانون ۲۲» اثر جوزف هلر امریکایی؛ «وداع با اسلحه» و «زنگ‌ها برای که به صدا در می‌آید» اثر ارنست همینگوی ایتالیایی؛ «از این جا تا ابدیت» اثر جیمز جونز امریکایی؛ «تفنگت را زمین بگذار» اثر دالتون ترامبوی امریکایی

(ریشه‌ی درام در زبان یونانی به معنای عمل است)؛ عملی معطوف به هدف و این هدف چیزی جز افشاگری نیست. وی تاکید می‌کند: «عمل درام‌نویس داوری نیست؛ بلکه شهادت دادن است و آن چه را که از زشتی‌ها و پلیدی‌ها شهادت می‌دهد به عنصری از اعتراض می‌آمیزد.»

در مورد تفاوت بین درام و ملودرام، خواننده را به گفته‌ی آرتور میلر به نقل از کتاب "به نگار" به کوشش علی دهباشی ارجاع می‌دهیم. وی معتقد است که عنصر تضاد و کشمکش می‌تواند بین اشخاص داستان باشد که در این حالت اوج آن در خشونت جسمی نشان داده می‌شود و یک ملودرام شکل می‌گیرد. به گفته‌ی آرتور میلر «اگر در نمایش نشان داده شود که اشخاص چه کاری می‌کنند، ملودرام و اگر نشان داده شود که آن‌ها چه کاری نمی‌کنند، درام شکل می‌گیرد.»

اما از دیگر ویژگی‌های مهم درام، تحول شخصیت‌ها در بستر روایت است. تضاد بین اشخاص روایت (قهرمان و ضدقهرمان)، کشمکش اشخاص (یا راوی) با عناصر داستانی و یا چالش قهرمان (یا راوی) با مسائل درونی خود، سرانجام به تحول شخصیت یا اشخاص داستان می‌انجامد.

از سوی دیگر عرصه‌ی زندگی انسان هیچ‌گاه از مبارزه و کشمکش و جنگ خالی نبوده است و هرگز نیز نخواهد بود. این مبارزه که در اصل برای ادامه و بقای حیات است با نخستین تقلا و گریه‌ی او از بدو تولد - در اثر گرسنگی درد یا رنج - آغاز می‌شود و سپس در طول سالیان بعد زندگی، برای احقاق یا اثبات حقانیت خود در اشکال و صورت‌های مختلف ادامه می‌یابد. تا آن جا که حتی در راحت‌ترین و مناسب‌ترین دوره‌های زندگی - از نظر عوامل و اسباب بیرونی - کشمکش درونی و نفسانی اوست که رهایش نمی‌کند و آرزوی آسایش و آرامش مطلق را بر دل او می‌گذارد.

عرصه‌ی ادبیات و محور اصلی قسمت اعظم آثار ادبی به ویژه داستان، شرح همین کشمکش‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی انسان است. به گونه‌ای که بدون این عنصر بخش بزرگی از آثار ادبی اصلاً پا نمی‌گرفت و آفریده نمی‌شد.^۱

جنگ در یک منطقه یا کشور (خارج از مباحث پیچیده‌ی نظامی و تأثیرات و تأثرات سیاسی و اقتصادی) به عنوان یک پدیدار تاریخی، عاملی است که هیچ نقطه‌ای در مکان و زمان حدوث و جریان آن، بیرون از این دغدغه نیست. پس از گذر از مرحله‌ای که وظیفه‌ی همگانی، جان‌فشانی و پایمردی در راه حفظ اعتقاد و خاک و ناموس ملی است، نگاه به جنگ باید از «درست‌نمایی» به سمت «درست‌نمایی» برگردد. باید دقت کرد که جنگ از مهم‌ترین عوامل تحول یک جامعه است و همواره جامعه‌ی پیش از یک جنگ با جامعه‌ی پس از بروز آن، تفاوت ماهوی چشم‌گیری دارد. هم‌دلی تک‌تک افراد یک جامعه، اشتراک هدف‌ها، مرگ‌اندیشی، کم‌رنگ شدن بسیاری از وابستگی‌ها و تبلور هنجارها و ارزش‌های انسانی، همه و همه عواملی هستند که استعداد بالقوه‌ی یک اجتماع برای تحولات اساسی را رقم می‌زنند. پس می‌توان گفت که اجتماع درگیر جنگ، درست هم‌سنگ یک شخصیت در بستر درام است و تحولات این جامعه نیز دراماتیک است که خواه ناخواه تمام افراد جامعه از آن ناگزیر هستند. می‌توان گفت به تعداد آدم‌هایی که در تجربه‌ی جنگ حضور داشته‌اند و

^۱ محمدرضا سرشار؛ رابطه‌ی ادبیات و جنگ در طول تاریخ؛ ماهنامه‌ی ادبیات داستانی؛ شماره

می‌توانستند حضور داشته باشند، تجربه‌ی روایت و درک از جنگ وجود دارد. این امر به مثابه‌ی پذیرش تکثر روایت‌های داستانی از جنگ است.^۱ روایتی که در این کتاب می‌خوانید، روایتی خالص و ناب از یکی از کسانی است که درگیری مستقیم با وقایع جنگ داشته و به عنوان یک درجه‌دار و افسر نظامی زرهی، وظیفه‌ی دفاع از میهن اسلامی را تا پای جان به عهده داشته است. اما از سوی دیگر به عنوان یک فرد تیزبین، در همان روزها و حال و هوای دفاع مقدس به شرح احوال و لحظات خاص خود پرداخته که حاصل این کار، چند دفتر دست‌نویس است که خلاصه‌ای از آن‌ها توسط خود ایشان نوشته شده و در اختیار ما گذاشته شد تا پس از بازنویسی و اعمال کم‌ترین تغییرات، آماده‌ی چاپ گردد. در خلال روایت کلی، دیدگاه‌های نظامی، استراتژیک، سیاسی و شخصی ایشان به شیوه‌ای بی‌تکلف مطرح شده که خواننده‌ی هوشمند و صبور می‌تواند شکل تحول فردی و تحول اجتماع درگیر با جنگ را از میان روایت صادقانه‌ی او پی‌گیرد. هر چند نوشته‌های ایشان بیش‌تر به خاطره‌نویسی شبیه است و پیدا کردن خط روایی برجسته‌ای در آن مشکل می‌نماید، اما ویژگی‌های شخصی و نگاه جهت‌مند ایشان به بازگویی صادقانه‌ی مسائل، بهره‌ای است که این اثر را در نوع خود ارزشمند می‌سازد.

راوی این اثر، علی‌ستار تیموری متولد شهر خرم‌آباد بوده و ۱۵ سال از خدمت خود را پیش از انقلاب و ۱۵ سال دیگر را در دوران پس از انقلاب گذرانده و در تمام طول هشت سال دفاع مقدس، حضور فعال در خط

^۱ بلفیس سلیمانی، تفنگ و ترازو، ص ۱۱

مقدم یا آفندی در مناطق جنگی داشته و هر جا امکان نوشتن به صورت روزانه وجود داشته، به این کار پرداخته است.

جا دارد در همین قسمت، از همه‌ی دوستانی که با دست یاری و نظر لطف خود ما را در تهیه‌ی این کتاب همراهی کردند یادی کنیم. به ویژه سرپرستی عقیدتی سیاسی پادگان خرم‌آباد جناب سروان قربانی و هم‌چنین فرماندهی محترم پادگان خرم‌آباد جناب سرهنگ جودکی که بی هم‌یاری این بزرگواران، این نوشته به سرانجام نمی‌رسید.

مصطفی افشار